

Zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej

Nie każdy niepełnosprawny jest w stanie znaleźć pracę i pracować na otwartym rynku pracy. Dla wielu możliwość zatrudnienia stwarzają zakłady pracy chronionej (ZPCH) i zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), które tworzą chroniony rynek pracy. Zarówno ZPCH, jak i ZAZ dają możliwość przygotowania osób niepełnosprawnych do zatrudnienia w przyszłości na otwartym rynku pracy.

Pracodawcom prowadzącym zakłady pracy chronionej oraz organizatorom zakładów aktywności zawodowej przysługują zwolnienia z różnych podatków i opłat, miesięczne dofinansowania wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, a także inne formy wsparcia finansowego.

W przypadku zakładów aktywności zawodowej, ze środków publicznych dofinansowane jest również ich utworzenie.

Zakład pracy chronionej

O przyznanie statusu zakładu pracy chronionej mogą ubiegać się pracodawcy prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy, zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Ponadto przez okres co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku, wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych powinien wynosić:

- co najmniej 50%, a w tym co najmniej 20% ogółu zatrudnionych powinny stanowić osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,

albo:

- co najmniej 30% powinny stanowić osoby niewidome lub psychicznie chore, albo upośledzone umysłowo posiadające orzeczenie o znacznym albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy powinny:

- odpowiadać przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy,
- uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania

stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniać wymagania dostępności do nich.

Pracodawcy powinni zapewnić pracownikom doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne.

Maksymalne kwoty dofinansowania do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego:

- znaczny stopień niepełnosprawności:
 - ze schorzeniem specjalnym - 2 400 zł,
 - bez schorzenia specjalnego - 1 800 zł,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności:
 - ze schorzeniem specjalnym - 1 725 zł,
 - bez schorzenia specjalnego - 1 125 zł,
- lekki stopień niepełnosprawności:
 - ze schorzeniem specjalnym - 1 050 zł,
 - bez schorzenia specjalnego - 450 zł.

Stwierdzenie dotyczące schorzenia szczególnego musi wynikać z sentencji, symbolu przyczyny niepełnosprawności, wskazań lub uzasadnienia podanego na orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności - w przypadku osób niepełnosprawnych w odniesieniu do których orzeczono:

- chorobę psychiczną (02-P),
- upośledzenie umysłowe (01-U),
- całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C),
- epilepsję (06-E) oraz
- niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym (04-O).

Kwota miesięcznego dofinansowania nie może przekroczyć 90% faktycznie i terminowo poniesionych miesięcznych kosztów płacy, a w przypadku pracodawcy wykonującego działalność gospodarczą, w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej 75% tych kosztów.

Miesięczne dofinansowanie nie przysługuje na niepełnosprawnych pracowników, którzy:

- są zatrudnieni na umowy cywilnoprawne (np. umowa o dzieło, umowa zlecenie),
- posiadają lekki lub umiarkowany stopień niepełnosprawności i mają ustalone prawo do emerytury,
- są zatrudnieni w formie przewidującej wypłatę ich wynagrodzeń ze środków publicznych (jeśli część wynagrodzenia jest wypłacana ze środków publicznych, dofinansowanie może być wypłacane tylko do pozostałej części wynagrodzenia).

Posiadanie statusu zakładu pracy chronionej daje możliwość korzystania z różnych instrumentów finansowych: zwolnień podatkowych oraz pomocy ze środków PFRON.

Zwolnienia podatkowe obejmują:

- zwolnienie z podatków (z wyłączeniem podatku od gier, akcyzy, PTU, podatku dochodowego, cła, podatku od środków transportowych), z tym że: w przypadku podatków od nieruchomości, rolnego i leśnego zwolnienie następuje na zasadach określonych w przepisach odrębnych, zaś w przypadku podatku od czynności cywilnoprawnych – zwolnienie następuje jeżeli czynność podlegająca opodatkowaniu pozostaje w bezpośrednim związku z prowadzeniem ZPCh,
- zwolnienie z opłat, z wyjątkiem opłaty skarbowej i opłat o charakterze sankcyjnym.

Wsparcie ze środków publicznych (PFRON) pracodawców prowadzących zakład pracy chronionej, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 50% obejmuje zwrot:

- dodatkowych kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu. Udokumentowane koszty zakupu materiałów oraz koszty robót budowlanych, w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, w zakresie dotyczącym potrzeb osób niepełnosprawnych. Wartość zakupu materiałów oraz koszty robót budowlanych, pomniejsza się o wartość takich samych materiałów lub robót budowlanych, które zostałyby zakupione,⁴

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bip.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)

wykonane lub sfinansowane w związku z dostosowaniem pomieszczeń do potrzeb osób niebędących osobami niepełnosprawnymi oraz budową lub przebudową związaną z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu.

- dodatkowych kosztów transportowych.
 - Koszty zakupu, obowiązkowego ubezpieczenia oraz eksploatacji środka transportu przeznaczonego i wykorzystywanego do przewozu pracowników niepełnosprawnych, skonstruowanego lub trwale przystosowanego do przewozu co najmniej dziewięciu osób, łącznie z kierowcą, w szczególności przystosowanego do transportu osób niepełnosprawnych.
 - Koszty zakupu usług transportowych w zakresie dowożenia do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych.
- dodatkowych kosztów administracyjnych. Koszty zatrudnienia pracowników obsługujących realizację uprawnień pracowników niepełnosprawnych oraz pracodawców, wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także wykonanie obowiązków sprawozdawczych pracodawcy bezpośrednio związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Kwota refundacji kosztów administracyjnych nie może przekroczyć kwoty kosztów płacy pracowników, należnej za czas faktycznego wykonywania dodatkowych czynności, które nie zostałyby poniesione w przypadku, gdyby pracodawca zatrudniał wyłącznie pracowników niebędących osobami niepełnosprawnymi.

Pomoc może być udzielona wyłącznie w odniesieniu do dodatkowych kosztów pracodawcy bezpośrednio wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Refundacji może podlegać tylko różnica w kosztach, odpowiadająca dodatkowym kosztom, których pracodawca nie poniósłby w przypadku zatrudniania osób niebędących osobami niepełnosprawnymi.

Pomoc jest udzielana w formie refundacji kosztów poniesionych przez pracodawcę w okresie od dnia 1 stycznia roku, którego dotyczy wniosek, nie wcześniej jednak niż po dniu złożenia tego wniosku.

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bip.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)

Wnioski o refundację można składać w Oddziałach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, właściwych dla siedziby pracodawcy.

Prowadzący zakład pracy chronionej ma obowiązek utworzenia zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ZFRON), którego środki są przeznaczane na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej zatrudnionych osób niepełnosprawnych.

Zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych tworzy się m. in. ze zwolnień :

- z podatku od nieruchomości, podatku rolnego i leśnego,
- z podatku od czynności cywilnoprawnych,
- z opłat z wyjątkiem opłaty skarbowej i opłat o charakterze sanacyjnym,
- z części zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych (w pierwszym przedziale skali podatkowej).

Sposób gospodarowania środkami zgromadzonymi na ZFRON musi zostać szczegółowo określony w regulaminie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Regulamin jest tworzony w każdym zakładzie pracy chronionej w oparciu o obowiązujące przepisy, a także specyficzne potrzeby niepełnosprawnych pracowników zakładu.

Zakład aktywności zawodowej

Zakład aktywności zawodowej tworzy się w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, a także w celu rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób oraz przygotowania ich do aktywnego życia w otwartym środowisku na miarę ich indywidualnych możliwości.

Zakłady Aktywności Zawodowej zaprojektowane zostały jako element trzystopniowego systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych - **od Warsztatów Terapii Zajęciowej, aż po „normalne” zatrudnienie**. Zadaniem ZAZ jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do aktywnego życia w otwartym środowisku. Zakład aktywności zawodowej (ZAZ) jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo

6

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bip.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)

marzec 2020

jednostką, która zapewnia zatrudnienie Osobom Niepełnosprawnym ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osobom z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Osoby te wymagają specjalnych tzw. chronionych warunków pracy.

Podmioty, które mogą utworzyć zakład aktywności zawodowej (organizatorzy):

- powiat,
- gmina,
- fundacja,
- stowarzyszenie,
- inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

ZAZ może być utworzony na terenie, gdzie są problemy ze znalezieniem stanowisk pracy chronionej i starosta wyda opinię o potrzebie utworzenia zakładu aktywności zawodowej na danym terenie.

Warunki, jakie musi spełnić organizator w celu uzyskania statusu zakładu aktywności zawodowej:

1. co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby niepełnosprawne, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy:
 - a. zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności,
 - b. zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, w tym osób, w stosunku do których rada programowa, o której mowa w art. 10a ust. 4, zajęła stanowisko uzasadniające podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej;
2. przystosowanie obiektów i pomieszczeń użytkowanych przez zakład aktywności zawodowej do przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania ich stanowisk pracy oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (toalet, stołówek) i ciągów komunikacyjnych.

7

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bjp.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)

marzec 2020

Uprawnieni organizatorzy mogą utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę i uzyskać dla tej jednostki status zakładu aktywności zawodowej, jeżeli:

- obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład:
 - odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich.
- jest zapewniona pracownikom doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
- uzyskane dochody przeznaczane są na zakładowy fundusz aktywności;
- uzyskano pozytywną opinię starosty o potrzebie utworzenia zakładu aktywności zawodowej (z wyjątkiem przypadków gdy organizatorem jest powiat);
- koszty utworzenia i działania jednostki są finansowane zgodnie art. 29 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Maksymalna kwota dofinansowania ze środków PFRON do utworzenia ZAZ nie może przekroczyć 65% wszystkich kosztów ogółem, a dofinansowanie działania nie może przekroczyć 90% wszystkich kosztów ogółem rocznie. Decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu aktywności zawodowej, potwierdzającą spełnianie wszystkich warunków, wydaje wojewoda.

Organizator zakładu aktywności zawodowej tworzy zakładowy fundusz aktywności, na który przeznaczają:

- dochody z prowadzonej działalności,
- środki pochodzące ze zwolnień z podatków lokalnych (rolnego, leśnego i od nieruchomości),
- środki pochodzące z nieodprowadzanych zaliczek na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bjp.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)

Zakładowy fundusz aktywności przeznaczany jest na:

- zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych np. na zakup sprzętu i wyposażenia pomagającego osobie niepełnosprawnej w samodzielnym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym w lokalnym środowisku,
- pomoc w przygotowaniu, budowie, remoncie i wyposażeniu indywidualnych i zbiorowych form mieszkalnictwa chronionego dla osób niepełnosprawnych,
- na kształcenie, przekwalifikowanie, szkolenia itp.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172, ze zm.)

*Opracowano w Centrum Informacji
i Planowania Kariery Zawodowej w Tarnowie
marzec 2020 r.*

Opracowano w CliPKZ w Tarnowie na podstawie:

www.pfron.org.pl

www.bip.malopolska.pl

ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. nr 127, poz. 1172 z późn. zm.)